

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 420/2018-44

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 3. apríla 2019 v senáte zloženom z predsedníčky Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa), zo sudcu Miroslava Duriša a sudcu Mojmíra Mamojku v konaní o ústavnej sťažnosti [REDACTED], zastúpeného advokátkou JUDr. Emíliou Korčekovou, Malacká cesta 5680/2B, Pezinok, pre namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Cdo 188/2017 z 30. mája 2018 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a právo na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Cdo 188/2017 z 30. mája 2018 p o r u š e n é b o l i .

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Cdo 188/2017 z 30. mája 2018 z r u š u j e a v e c v r a c i a tomuto súdu na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky j e p o v i n n ý uhradiť [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 325,42 € (slovom trisťdvadsaťpäť eur a štyridsaťdva centov) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. Emílie Korčekovej, Malacká cesta 5680/2B, Pezinok, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. III. ÚS 420/2018 z 13. novembra 2018 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov účinného do 28. februára 2019 (ďalej len „zákon o organizácii ústavného súdu“) na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), v rozsahu, v ktorom namietal porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 6 Cdo 188/2017 z 30. mája 2018 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Vo zvyšnej časti jeho sťažnosť podľa § 25 ods. 2 zákona o organizácii ústavného súdu odmietol.

2. V súlade s čl. II bodom 2 písm. a) Dodatku č. 1 k Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. marca 2018 do 28. februára 2019 v období od 17. februára 2019 do prijatia nového rozvrhu práce pri predkladaní vecí do senátu Janou Baricovou (sudkyňa spravodajkyňa) pracuje prvý senát ústavného súdu v zložení Jana Baricová (predsedníčka senátu), Miroslav Duriš a Mojmír Mamojka. Vzhľadom na uvedené senát ústavného súdu rozhodol vo veci ústavnej sťažnosti vedenej pod sp. zn. III. ÚS 420/2018 v zložení tak, ako je to uvedené v záhlaví tohto nálezu.

3. Z predloženej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že v konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 12 C 6/2012 sa sťažovateľ v postavení žalobcu domáhal proti žalovanému – Slovenskej republike, zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „žalovaný“), zaplata nia náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 7 000 € s príslušenstvom podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o zodpovednosti za škodu“).

4. K nesprávnemu úradnému postupu malo dôjsť vo veci sťažovateľa vedenej pod sp. zn. 22 C 182/2004, v ktorej Okresný súd Košice I konal s priet'ahmi a neprejednal ju v primeranej lehote. Okresný súd uznesením č. k. 12 C 6/2012-131 zo 7. mája 2014 žalobu sťažovateľa zamietol, pretože v konaní neboli kumulatívne splnené všetky tri zákonné podmienky pre priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v zmysle zákona o zodpovednosti za škodu (t. j. nesprávny úradný postup, vznik škody a zároveň príčinná súvislosť medzi škodou a nesprávnym úradným postupom). Okresný súd v odôvodnení svojho rozhodnutia poukázal na to, že v konaní nebola preukázaná podmienka vzniku nemajetkovej ujmy, a preto nebola daná ani podmienka príčinnej súvislosti medzi nemajetkovou ujmov a preukázaným nesprávnym úradným postupom. Sťažovateľ podal proti rozsudku súdu prvej inštancie odvolanie z dôvodu odňatia možnosti konať pred súdom, pretože údajne nebol riadne predvolaný na pojednávanie uskutočnené 7. mája 2014, na ktorom bol vyhlásený rozsudok.

5. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) rozhodnutie okresného súdu rozsudkom č. k. 5 Co 589/2014-150 z 30. mája 2017 potvrdil v celom rozsahu ako vecne správne. K námietke sťažovateľa uviedol, že okresný súd nepochybil, ak prejednal vec v jeho neprítomnosti, pretože z obsahu spisu vyplynulo, že predvolanie na pojednávanie bolo kanceláriou okresného súdu vyexpedované 27. marca 2014 na adresu, ktorú sťažovateľ uviedol v žalobe, na ktorej mu bolo doručené i predchádzajúce predvolanie. Zásielka sa vrátila z pošty 29. apríla 2014 pre jej nevyzdvihnutie v odbernej lehote. Podľa údajov na doručenke bol prvý pokus o doručenie zásielky do vlastných rúk uskutočnený 4. apríla 2014 a druhý pokus 7. apríla 2014. Doručenie predvolania na pojednávanie sťažovateľovi bolo teda uskutočnené tzv. náhradným doručením podľa § 47 ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov účinného do 30. júna 2016 (ďalej aj „OSP“). Ďalej krajský súd ozrejmil: *„Predpokladom uloženia zásielky na pošte je zdržiavanie sa adresáta na adrese doručenia v čase prvého i opakovaného pokusu o doručenie zásielky a v čase jeho uloženia, t. j. v dňoch 4. 4. 2014 a 7. 4. 2014. V uvedených dňoch sa žalobca na adrese doručenia zdržiaval (opak netvrdil), nebol obmedzený v osobnej slobode, nič mu nebránilo, aby až do 12. 4. 2014 si na pošte uložení zásielku prevzal, čo však neurobil. Je síce pravdou, že v deň vrátenia zásielky súdu, t.j. 29. 4. 2014 sa žalobca na uvedenej adrese nezdržiaval z dôvodu výkonu väzby, súd v deň pojednávania však nemal vedomosť o väzbe žalobcu (opak zo spisu nevyplýva), túto získal až dňa 28. 5. 2014. Zo žiadneho ustanovenia procesného poriadku a ani iného predpisu pritom súdu nevyplýva povinnosť zisťovať, či adresát sa po celú dobu uloženia zásielky a v čase jej vrátenia súdu v mieste doručovania zdržiaval a nebolo by to ani dobre možné. V zmysle § 47 ods. 2 O. s. p. rozhodujúci je dátum prvého pokusu o doručenie, t. j. 4. 4. 2014, resp. 7. 4. 2014, kedy sa žalobca na adrese doručenia zdržiaval...“*

6. Proti rozsudku krajského súdu sťažovateľ podal dovolanie, ktorého prípustnosť založil na dôvode podľa § 420 písm. f) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), teda z dôvodu, že krajský súd mu nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. V tejto súvislosti primárne uviedol, že nemal vedomosť o mieste a čase pojednávania, ktoré sa na okresnom

súde uskutočnilo 7. mája 2014 a na ktorom bol zároveň vyhlásený rozsudok, pretože v tom čase sa nachádzal vo väzbe a zásielku obsahujúcu predvolanie na pojednávanie si objektívne prevziať nemohol. Znemožnenie uskutočňovania jeho procesných práv videl i v tom, že mu nebolo doručené vyjadrenie žalovaného zo 6. mája 2014 obsahujúce skutkovú a právnu argumentáciu, ku ktorej by mohol zaujať stanovisko, ďalej v tom, že krajský súd ho neupovedomil elektronickými prostriedkami o mieste a čase verejného vyhlásenia rozsudku (30. mája 2017), ako aj v tom, že krajský súd si nespĺnil všeobecnú poučovaciu povinnosť podľa § 160 CSP. Sťažovateľ napokon v dovolaní uplatnil i dovolací dôvod podľa § 432 CSP, tvrdiac, že rozhodnutie krajského súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

7. Najvyšší súd dovolanie sťažovateľa uznesením sp. zn. 6 Cdo 188/2017 z 30. mája 2018 odmietol. K námietkam sťažovateľa uviedol, že odôvodnenie rozhodnutia krajského súdu dáva dostatočné odpovede na podstatné otázky vrátane tej, ktorou sťažovateľ poukazoval na neumožnenie jeho účasti na pojednávaní uskutočnenom 7. mája 2014. Z obsahu spisu považoval za preukázané, že okresný súd sa o skutočnosti, že sa sťažovateľ nachádza v ústave na výkon väzby, dozvedel až po vyhlásení rozsudku (28. mája 2014), teda v čase jeho vyhlásenia bol postup okresného súdu v súlade s Občianskym súdnym poriadkom. Námietku týkajúcu sa správnosti postupu krajského súdu v súvislosti s verejným vyhlásením rozsudku posúdil ako neopodstatnenú, uvádzajúc: „... *predseda senátu odvolacieho súdu dal 24. mája 2017 písomný pokyn oznámiť na úradnej tabuli súdu vyhlásenie rozhodnutia na 30. máj 2017 o 9.05 hod. v budove odvolacieho súdu č. dv. 49, že toho istého dňa bolo vyhotovené oznámenie o termíne verejného vyhlásenia rozhodnutia a zároveň bolo toto oznámenie vyvesené na úradnej tabuli súdu, a že v zápisnici o verejnom vyhlásení rozsudku z 30. mája 2017 odvolací súd výslovne konštatoval splnenie podmienok pre verejné vyhlásenie rozsudku. Postup odvolacieho súdu bol preto v súlade s § 219 ods. 3 C. s. p. Faktická možnosť strany sporu dozvedieť sa o termíne verejného vyhlásenia rozsudku, z hľadiska zákonom predpísaného postupu pre verejné vyhlásenie rozhodnutia, nie je právne významná. K tomu dovolací súd poznamenáva, že odvolací súd nepochybil, keď o tomto termíne neupovedomil žalobcu elektronickými prostriedkami, pretože žalobca síce uviedol elektronickú adresu, ale v spise sa nenachádza jeho žiadosť o doručovanie*

písomností elektronicky, čo je nevyhnutnou podmienkou takejto formy doručovania.“ K námietke sťažovateľa o tom, že mu nebolo doručené vyjadrenie žalovaného k žalobe, najvyšší súd uviedol: *„Nedoručenie vyjadrenia zo 6. mája 2014 mal žalobca možnosť namietať už v odvolaní proti rozsudku súdu prvej inštancie, čo však neurobil. Dovolací súd na túto jeho námietku uvedenú až v dovolacom konaní preto neprihliadol.“* Pokiaľ sťažovateľ namietal nesplnenie všeobecnej poučovacej povinnosti zo strany krajského súdu podľa § 160 CSP, dovolací súd ozrejmil, že *„žalobca bol riadne poučený ešte za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku (zákona č. 99/1963 Zb.), čo preukazuje doručienka založená v súdnom spise na čísle listu 44. Jeho nepoučenie o právach a povinnostiach podľa ním označeného ustanovenia Civilného sporového poriadku, nemožno v jeho prípade hodnotiť ako porušenie práva na spravodlivý proces. Žalobca má totiž vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, čo je najvyššiemu súdu známe z jeho činnosti z iných konaní, kde je stranou sporu, v ktorých bol žalobcom predložený diplom potvrdzujúci túto skutočnosť. V takomto prípade súd poučovaciu povinnosť podľa § 160 ods. 3 písm. b) C. s. p. nemá. Preto je aj táto námietka žalobcu nedôvodná.“* Pokiaľ sťažovateľ odôvodňoval svoje dovolanie nesprávnym právnym posúdením veci, najvyšší súd vymedzenie tohto dôvodu nepovažoval za súladné s § 432 CSP, pretože sťažovateľ neuviedol konkrétne právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a neuviedol ani to, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

8. Sťažovateľ s rozhodnutiami krajského súdu a najvyššieho súdu nesúhlasí a v rámci ústavnej sťažnosti predostiera identické argumenty, aké použil v uplatnených opravných prostriedkoch, očakávajúc nápravu, ktorej sa nedočkal pred všeobecnými súdmi. Uvádza, že krajský súd arbitrárne odôvodneným rozsudkom potvrdil rozhodnutie okresného súdu, ktoré bolo vyhlásené na pojednávaní, na ktorom nebol osobne prítomný, pretože naň nebol riadne a účinne predvolaný. Okresný súd mal podľa jeho názoru od 29. apríla 2014 do 7. mája 2014 dostatok času na vykonanie lustrácie a doručenie predvolania na pojednávanie do väzby. Krajský súd tiež pochybil, keď sa v rámci odôvodnenia nevysporiadal s tým, že okresný súd nedoručil sťažovateľovi vyjadrenie žalovaného zo 6. mája 2014 obsahujúce skutkovú a právnu argumentáciu. Rovnako krajskému súdu vyčíta, že ho elektronickými prostriedkami neupovedomil o mieste a čase verejného vyhlásenia rozsudku, a to napriek

tomu, že z obsahu spisu vyplýva, že medzi okresným súdom a sťažovateľom prebehla elektronická komunikácia. Tieto pochybenia najvyšší súd neodstránil a vydal uznesenie, ktoré sťažovateľ považuje za svojvoľné, nezákonné a protiústavné. Konanie ako celok preto nie je výsledkom spravodlivého súdneho procesu.

9. V nadväznosti na uvedené sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy nálezom vyslovil, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu boli porušené jeho v záhlaví označené práva podľa ústavy, listiny a dohovoru. Zároveň požaduje, aby ústavný súd napadnuté uznesenie zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a priznal sťažovateľovi náhradu trov konania.

10. Ústavný súd 21. novembra 2018 vyzval najvyšší súd, aby sa vyjadril k vecnej stránke prijatej sťažnosti a zaujal stanovisko k možnému upusteniu od ústneho pojednávania vo veci.

11. Predsedníčka najvyššieho súdu sa k prijatej sťažnosti vyjadrila podaním zo 17. januára 2019 doručeným ústavnému súdu 25. januára 2019, v ktorom uviedla, že namietané rozhodnutie najvyššieho súdu nie je možné považovať za svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené, resp. za také, ktoré by popieralo zmysel práva na spravodlivé súdne konanie a na súdnu ochranu, keďže najvyšší súd sa v dovolacom konaní vysporiadal s námietkami sťažovateľa a svoje rozhodnutie riadne odôvodnil. Preto navrhla sťažnosť odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú a zároveň súhlasila s upustením od ústneho pojednávania.

12. Vyjadrenie predsedníčky najvyššieho súdu ústavný súd zaslal 25. januára 2019 právnej zástupkyňi sťažovateľa s možnosťou zaujať k nemu stanovisko a vyjadriť sa k možnému upusteniu od ústneho pojednávania. Právna zástupkyňa sťažovateľa listom z 29. januára 2019 doručeným ústavnému súdu 7. februára 2019 oznámila, že sťažovateľ súhlasí s upustením od ústneho pojednávania, možnosť vyjadriť sa k stanovisku najvyššieho súdu nevyužila.

13. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) účinného od 1. marca 2019, ktorý sa pri zachovaní právnych účinkov úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, použije aj na konania začaté do 28. februára 2019 (§ 246 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde), upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a stanoviskami účastníkov konania dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

14. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

15. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde. Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

16. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

17. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy (resp. k čl. 36 ods. 1 listiny) a čl. 6 ods. 1 dohovoru už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhadu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97).

Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07) a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne.

18. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala, a bola vyhlásená spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci.

19. Do obsahu práva na súdnu ochranu patrí nepochybne aj ochrana, ktorá sa účastníkovi konania poskytuje v dovolacom konaní, t. j. v konaní, v ktorom sa na základe opravného prostriedku domáha ochrany z dôvodov, ktoré výslovne upravuje procesné právo. Ak účastník konania splní predpoklady vyžadované zákonom na poskytnutie ochrany v dovolacom konaní, všeobecný súd mu túto ochranu musí poskytnúť v rozsahu, v akom sa preukáže existencia dôvodu na poskytnutie súdnej ochrany v takom konaní (II. ÚS 249/05, III. ÚS 171/06, III. ÚS 307/07, III. ÚS 240/09).

20. Súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo účastníka konania na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia (napr. m. m. III. ÚS 209/04, III. ÚS 95/06, III. ÚS 260/06). K ich porušeniu môže dôjsť nielen tým, že komukoľvek bola odmietnutá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde, ale tiež v prípade, ak by rozhodnutie všeobecného súdu bolo arbitrárne, bez náležitého odôvodnenia, teda prejavom zjavnej svojvôle pri výklade a aplikácii právnej normy, ak by

výrok rozhodnutia nebol v súlade s priebehom konania alebo ak by rozhodnutie nebolo dostatočne odôvodnené, ako aj vtedy, ak by sa pri výklade a aplikácii zákonného predpisu natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam.

21. Článok 6 ods. 1 dohovoru obdobne ako čl. 46 ústavy zahŕňa právo na súd, do ktorého patrí právo na prístup k súdu. K nemu sa pridávajú záruky ustanovené čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o organizáciu a zloženie súdu a vedenie konania. To všetko v súhrne zakladá právo na spravodlivé prejednanie veci, ktoré v sebe zahŕňa princíp rovnosti zbraní, princíp kontradiktórnosti konania, právo byť prítomný na pojednávaní, právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia a iné požiadavky spravodlivého procesu (III. ÚS 199/08).

22. Odôvodnenie súdneho rozhodnutia má podať jasne a zrozumiteľne odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (III. ÚS 78/07, IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov uvádzaných účastníkom konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (napr. II. ÚS 44/03, III. ÚS 209/04, I. ÚS 117/05).

23. Uvedené východiská bol povinný dodržiavať v konaní a pri rozhodovaní v napadnutej veci aj najvyšší súd, a preto bolo úlohou ústavného súdu posúdiť, či ich skutočne rešpektoval, a to minimálne v takej miere, ktorá je z ústavného hľadiska akceptovateľná a udržateľná.

24. Podstatou sťažnosti sťažovateľa vo vzťahu k namietanému uzneseniu najvyššieho súdu sú námietky týkajúce sa procesnoprávných pochybení tiahnucich sa celým konaním od prejednávania veci okresným súdom až po dovolacie konanie. Sťažovateľ podrobil kritike nedostatočné odôvodnenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, tvrdiac, že najvyšší

súd sa s jednotlivými námietkami, ktoré uviedol vo svojom dovolaní podanom proti rozsudku krajského súdu z 30. mája 2017, vôbec nevysporiadal.

25. Ťažiskovou námietkou, na ktorú sťažovateľ údajne nedostal uspokojivú odpoveď, je doručovanie predvolania okresného súdu na pojednávanie nariadené na 7. máj 2014, ktoré sa uskutočnilo v neprítomnosti sťažovateľa a jeho výsledkom bolo vyhlásenie rozsudku. O tomto pojednávaní sa sťažovateľ nedozvedel, pretože bol vo výkone väzby a zásielku obsahujúcu predvolanie na toto pojednávanie uloženú na pošte si v čase úložnej lehoty objektívne nemohol vyzdvihnúť.

26. Keďže predvolanie na pojednávanie bolo sťažovateľovi doručované v čase účinnosti Občianskeho súdneho poriadku, bolo potrebné posudzovať splnenie podmienok pre nadobudnutie účinkov doručenia podľa § 47 ods. 2 OSP v znení účinnom v relevantnom čase. V zmysle tohto ustanovenia, ak nebol adresát písomnosti, ktorá sa mala doručiť do vlastných rúk, zastihnutý, hoci sa v mieste doručenia zdržiaval, doručovateľ ho vhodným spôsobom upovedomil, že mu zásielku príde doručiť znovu v deň a hodinu uvedenú v oznámení. Ak zostal i nový pokus o doručenie bezvýsledným, uložil doručovateľ písomnosť na pošte alebo na orgáne obce a adresáta o tom vhodným spôsobom upovedomil. Ak si adresát zásielku počas jej uloženia nevyzdvihol, považoval sa deň, keď bola zásielka vrátená súdu, za deň doručenia, i keď sa adresát o tom nedozvedel.

27. V prípade náhradného doručovania bola uvedeným ustanovením Občianskeho súdneho poriadku konštruovaná právna fikcia, že účinky doručenia písomností nastanú *ex lege* po uplynutí ustanovenej doby aj voči tomu, kto písomnosť fakticky neprevzal.

28. Právna fikcia je teoretická konštrukcia používaná v práve, ktorá za určitých okolností finguje právnu skutočnosť, ktorá v skutočnosti nenastala. Tým sa líši od právnej domnienky, ktorá môže (ale nemusí) zodpovedať skutočnosti.

28.1 Právna fikcia je právno-technický postup, pomocou ktorého sa považuje za existujúcu situácia, ktorá je zjavne v rozpore s realitou a ktorá dovoľuje, aby z nej boli vyvedené odlišné právne dôsledky než tie, ktoré by plynuli iba z konštatovania faktu.

Účelom fikcie v práve je posilniť právnu istotu. Právna fikcia ako nástroj odmietnutia reality právom je nástrojom výnimočným, striktne určeným pre naplnenie tohto jedného z hlavných ústavných postulátov právneho poriadku v podmienkach právneho štátu. Aby mohla právna fikcia svoj účel naplniť (dosiahnutie právnej istoty), musí dôsledne rešpektovať všetky náležitosti, ktoré s ňou zákon spája (IV. ÚS 379/08). Ak nie sú všetky právne náležitosti splnené, súd nie je oprávnený naplnenie fikcie konštatovať (pozri čl. 2 ods. 2 ústavy, podľa ktorého možno štátnu moc uplatňovať len v prípadoch a v ustanovených medziach spôsobom, ktorý ustanoví zákon).

28.2 Fikcia doručenia môže nastúpiť v prípade, ak fyzická osoba, ktorej bola doručená písomnosť do miesta, kde sa zdržuje, túto neprevzala, a teda k skutočnému doručeniu nedošlo, no pre účely príslušného konania sa doručenie finguje.

29. Z hľadiska skutkových okolností veci je podstatné, že podľa údajov na doručení prvý pokus o doručenie zásielky do vlastných rúk obsahujúcej predvolanie na pojednávanie bol uskutočnený 4. apríla 2014 a druhý pokus 7. apríla 2014. Vzhľadom na bezvýslednosť týchto pokusov bola zásielka uložená na pošte. Keďže sťažovateľ si zásielku na pošte v odbernej lehote nevyzdvihol, vrátila sa okresnému súdu 29. apríla 2014 späť pre jej neprevzatie v odbernej lehote, čím sa považovala za doručeníú. Okresný súd následne uskutočnil pojednávanie v neprítomnosti sťažovateľa a rozhodol o jeho žalobe, považujúc podmienky na uplatnenie fikcie doručenia za splnené. Krajský súd k odvolacej námietke sťažovateľa o tom, že mu bola odňatá možnosť konať, pretože uskutočnil pojednávanie bez toho, aby najskôr vykonal lustráciu v príslušných registroch a doručoval sťažovateľovi predvolanie do ústavu na výkon väzby, uviedol, že v deň pojednávania nemal vedomosť o väzbe sťažovateľa. O tejto skutočnosti sa okresný súd dozvedel až 28. mája 2014, pričom zo žiadneho predpisu podľa jeho názoru nevyplýva povinnosť zisťovať, či sa adresát po celú dobu uloženia zásielky zdržiaval v mieste doručovania. Sťažovateľ sa s týmto názorom nestotožnil, a v dovolaní opätovne namietal, že podmienky na uplatnenie fikcie doručenia splnené neboli, a pokiaľ nemal možnosť zúčastniť sa pojednávania, na ktorom bol (napokon) vyhlásený rozsudok, došlo k porušeniu jeho procesných práv. Najvyšší súd jeho dovolanie odmietol ako neprípustné, pričom k nastolenému problému v rámci odôvodnenia rozhodnutia uviedol, že „... má z obsahu spisu preukázané, že súd prvej inštancie sa

o skutočnosti, že sa žalobca nachádza v ústave na výkon väzby, dozvedel až 28. mája 2014, teda po vyhlásení rozsudku. V čase vyhlásenia rozsudku bol postup súdu prvej inštalácie v súlade so zákonom č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok. Námieta ... je preto neopodstatnená.“.

30. V rámci odvolacieho konania a dovolacieho konania sťažovateľ tvrdil a preukazoval, že si zásielku v odbernej lehote nemohol prevziať, pretože bol od 12. apríla 2014 vo výkone väzby. Na túto námietku však nedostal od všeobecných súdov žiadnu odpoveď, resp. odpoveďou mu bolo, že sa o tom okresný súd dozvedel až po vyhlásení rozhodnutia vo veci samej a jeho postup pri uplatnení fikcie doručenia bol preto v súlade s Občianskym súdnym poriadkom.

31. K tomu ústavný súd uvádza, že na to, aby nastala fikcia doručenia, museli byť splnené všetky podmienky uvedené v § 47 ods. 2 OSP kumulatívne. Medzi tieto podmienky patrila aj skutočnosť, že zásielka bola doručovaná na adresu, na ktorej sa adresát v čase jej doručovania (v určitý konkrétny deň) fakticky zdržiaval a z tohto dôvodu mal možnosť si doručovanú zásielku bezprostredne po náhradnom doručení prevziať alebo vyzdvihnúť. Inými slovami, predpokladom náhradného doručenia bola skutočnosť, že adresát nebol zastihnutý na adrese doručenia, hoci sa na tejto adrese v čase doručenia, ale aj počas plynutia úložnej doby zdržiaval. Tento predpoklad nemohol byť daný v prípade, že sa adresát na tomto mieste nezdržiaval, pretože bol preukázateľne vo výkone väzby. Stav zdržiavania sa adresáta v mieste doručenia podľa názoru ústavného súdu narušuje taká jeho neprítomnosť v mieste doručovania, ktorá nevyplýva z adresátom zvolenej organizácie bežného pracovného dňa (napr. výkon väzby, ktorý si sťažovateľ dobrovoľne nezvolil a znamenal obmedzenie jeho osobnej slobody) a zakladá dôvod brániaci mu prevziať alebo vyzdvihnúť doručovanú zásielku a dozvedieť sa o jej obsahu. Vzhľadom na to, že sťažovateľ sa v mieste doručenia fakticky nezdržiaval, nemal k dispozícii celú úložnú dobu, a preto si objektívne zásielku nemohol prevziať.

32. Súčasne s odvolaním sa na obsah spisu najvyšší súd považoval skutočnosti uvádzané okresným súdom a krajským súdom za dostačujúce pre záver, že sťažovateľ sa v čase doručenia zdržiaval v mieste doručovania, bez ohľadu na to, či mal aj objektívne možnosť zásielku si v odbernej lehote prevziať. Tým došlo podľa názoru ústavného súdu ku konštruovaniu právnej fikcie o doručení písomnosti na základe nedostatočne zisteného naplnenia všetkých zákonných podmienok na uplatnenie fikcie doručenia, s takými dôsledkami, ktoré diskvalifikovali sťažovateľa z účasti na pojednávaní.

33. Napriek tomu, že na ostatné námietky sťažovateľa uvedené v dovolaní (bod 6) dal najvyšší súd presvedčivé a logické odpovede (bod 7), odôvodnenie ťažiskovej námietky sťažovateľa týkajúcej sa uplatnenia fikcie doručenia iba tým, že išlo o postup v súlade s procesným predpisom, nemožno považovať za postačujúce.

34. Občiansky súdny poriadok, ako aj v tom čase ustálená judikatúra najvyššieho súdu posudzovali možnosť uplatnenia fikcie doručenia pomerne prísne (pozri napr. uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 30/2010 či sp. zn. 6 Cdo 109/2011). Ako je už spomenuté v bode 31, fikciu doručenia podľa v tom čase účinného § 47 OSP bolo preto možno uplatniť iba za predpokladu kumulatívneho splnenia siedmich zákonom stanovených podmienok, jednou z ktorých bolo, že sa adresát zdržiaval v mieste doručenia. Túto sťažovateľom namietanú skutočnosť mali teda sudy preverovať, a nie sa uspokojiť s konštatovaním, pretože to, kedy sa súd dozvedel o tom, že sa adresát písomnosti nezdržiaval v mieste doručovania, je z hľadiska uplatnenia fikcie doručenia absolútne irelevantné. Na základe toho ústavný súd dospel k záveru, že najvyšší súd v sťažovateľovej veci neučinil zadosť požiadavke na kvalitu odôvodnenia formulovanej v úvode tohto nálezu, a preto v tomto aspekte jeho uznesenie nevyhovuje požiadavkám plynúcim zo základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu, ba ani požiadavkám zaručeným právom na spravodlivé súdne konanie.

35. Ústavný súd na podklade identifikovaných nedostatkov prijal záver, podľa ktorého najvyšší súd odôvodnením svojho rozhodnutia nenaplnil požiadavky plynúce zo základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu ani z jeho práva na spravodlivé súdne

konanie, pretože neposkytol zrozumiteľnú a dostatočne objasňujúcu odpoveď na námietku prednesenú sťažovateľom v jeho dovolaní. Keďže dospel k záveru o dôvodnosti sťažovateľovej námietky, vyslovil porušenie jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu (bod 1 výroku nálezu).

36. Sťažovateľ v petite svojej sťažnosti navrhol ústavnému súdu aj vyslovenie porušenia práva na účinný prostriedok nápravy zaručeného čl. 13 dohovoru, podľa ktorého každý, koho práva a slobody priznané týmto dohovorom boli porušené, musí mať účinné právne prostriedky nápravy pred národným orgánom, aj keď sa porušenia dopustili osoby pri plnení úradných povinností. Ústavný súd tu opätovne odkazuje na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorej uplatňovanie práva vyplývajúceho z čl. 13 dohovoru musí nadväzovať na aspoň obhájiteľné tvrdenie (*arguable claim*) o porušení iného práva chráneného dohovorom (napr. rozhodnutie vo veci *Silver* a ostatní proti Spojenému kráľovstvu z 25. 3. 1983). Článok 13 dohovoru sa tak vzťahuje iba na prípady, v ktorých sa jednotlivcovi podarí preukázať pravdepodobnosť tvrdenia, že sa stal obeťou porušenia práv zaručených dohovorom (*Boyle a Rice* proti Spojenému kráľovstvu, rozsudok z 27. 4. 1988, séria A, č. 131).

37. Z citovanej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva zrejmä súvislosť práva zaručeného čl. 13 dohovoru s ostatnými právami, ktoré dohovor garantuje. Vzhľadom na to, že ústavný súd dospel k záveru o porušení práva zaručeného sťažovateľovi ustanovením dohovoru (čl. 6 ods. 1), zároveň konštatuje, že najvyšší súd nenaplnil ani obsah práva sťažovateľa zaručeného čl. 13 dohovoru, pretože svojím rozhodnutím, ktorým bol v rámci svojho postavenia povinný osvetliť namietanú situáciu, účinnú nápravu neposkytol. Najvyšší súd preto svojím uznesením porušil aj právo sťažovateľa zaručené čl. 13 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

38. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s ustanovením § 133 ods. 2 a 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ústavný súd zruší rozhodnutie alebo opatrenie, ktorým boli

porušené základné práva a slobody sťažovateľa. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

39. Vzhľadom na to, že ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva podľa čl. 13 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu, bolo pre dovriešenie ochrany porušených práv potrebné využiť aj právomoc podľa čl. 127 ods. 2 ústavy, resp. podľa § 133 ods. 2 a 3 písm. b) zákona o ústavnom súde, a preto ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie najvyššieho súdu a vrátil mu vec na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu).

40. V ďalšom postupe je najvyšší súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí (§ 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde). Najvyšší súd je tiež viazaný rozhodnutím o vrátení veci na ďalšie konanie, ktoré je vykonateľné jeho doručením (§ 134 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

III.

41. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal. Sťažovateľ sa podanou ústavnou sťažnosťou domáhal priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 10 000 €. Podľa názoru ústavného súdu priznanie primeraného finančného zadosťučinenia prichádza do úvahy predovšetkým v tých prípadoch, keď porušenie základného práva alebo slobody nemožno napraviť zrušením rozhodnutia alebo opatrenia, resp. uvedením do pôvodného stavu (I. ÚS 15/02, III. ÚS 331/04, III. ÚS 156/06).

42. Vzhľadom na okolnosti uvedeného prípadu ústavný súd považoval za dostatočnú a účinnú nápravu výrok deklarujúci porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 13 dohovoru, ako aj následné zrušenie rozhodnutia najvyššieho súdu, ktorým došlo k porušeniu

týchto práv, a vrátenie veci najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Z uvedeného dôvodu ústavný súd tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

43. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

44. Ústavný súd rozhodol o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom. Právna zástupkyňa sťažovateľa si uplatnila trovy konania v sume 631,68 €, ktorých výpočet nepredložila.

45. Ústavný súd preto pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu spisu a z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2017, ktorá bola 921 €, keďže ide o úkony právnej služby vykonané v roku 2018. Náhradu trov konania ústavný súd priznal za dva úkony právnej služby – prevzatie a prípravu zastupovania a podanie sťažnosti. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2018 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) predstavuje sumu 153,50 €. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušálom 9,21 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 162,71 € za jeden úkon uskutočnený v roku 2018. Trovy právneho zastúpenia tak v konaní pred ústavným súdom predstavujú celkovú sumu 325,42 €. Vzhľadom na to, že výška trov konania uplatnená sťažovateľom prevyšuje túto sumu bez odôvodnenia, ústavný súd priznal sťažovateľovi odmenu za dva úkony právnej služby, ktoré preukázateľne vyplývali z obsahu ústavnej sťažnosti (bod 3 výroku nálezu).

46. Náhradu trov konania je najvyšší súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

47. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. apríla 2019